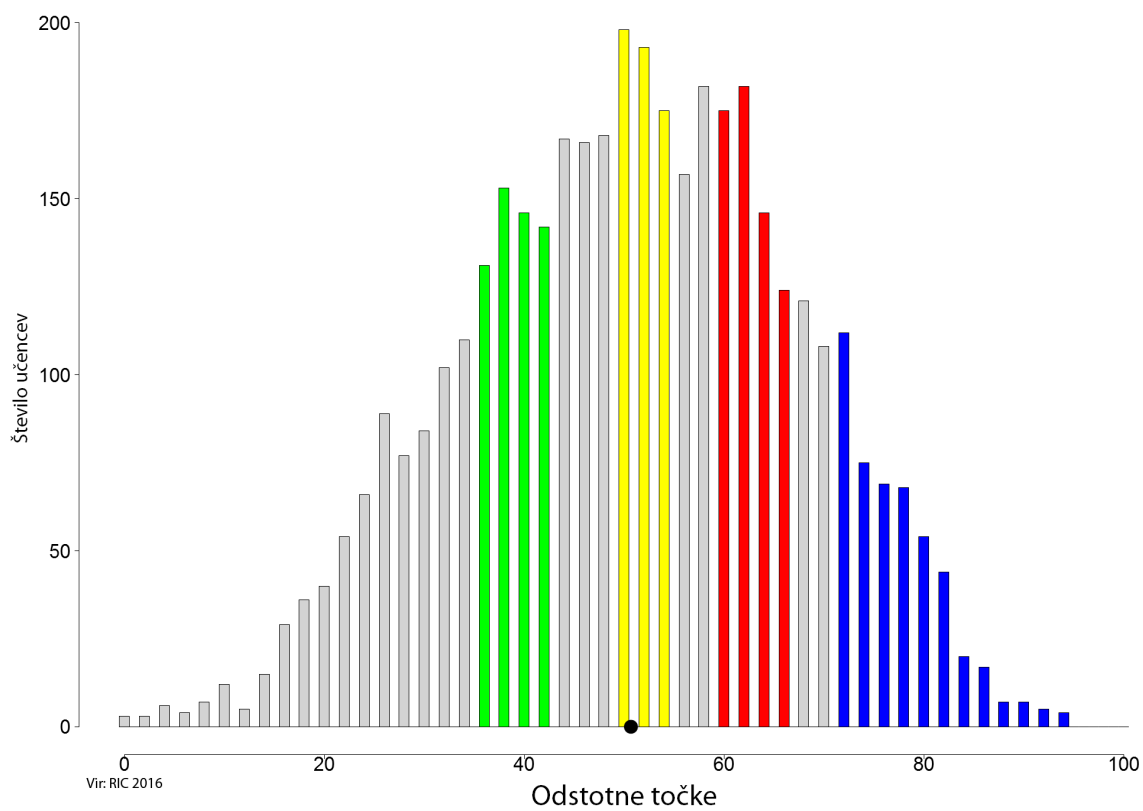

Predmetna komisija za zgodovino

Opisi dosežkov učencev 9. razreda pri NPZ-ju

Slika: Porazdelitev točk pri zgodovini, 9. razred

ZELENO OBMOČJE

Naloge: 1. b, 4. a, 5. b, 7. a, 17. a, 17. b, 20. a, 20. c

Vsebina: uvod v zgodovino (določanje stoletij), stari vek (grško-perzijske vojne in rimska kultura), srednji vek (način življenja), sodobna zgodovina (2. svetovna vojna – vzhodna fronta in osamosvojitev Slovenije).

Standardi znanja: Naloge preverjajo pet minimalnih standardov in štiri standarde znanja.

Učenci:

- znajo določiti neki zgodovinski letnici ustrezno desetletje, stoletje in tisočletje (**naloga 1. b**);
- pojasnijo glavne značilnosti grško-perzijskih in peloponeških vojn (v besedilu prepoznajo bitko na Maratonskem polju) (**naloga 4. a**);
- pojasnijo glavne spremembe, ki so jih Rimljani prinesli na ozemlje današnje Slovenije (primerjajo gradnjo cest v rimskem času in danes) (**naloga 5. b**);
- pojasnijo temeljne značilnosti iz življenja srednjeveških stanov (plemiči, kmetje) (iz besedila razberejo razlike v načinu oblačenja med kmeti in plemiči) (**naloga 7. a**);
- opišejo glavne značilnosti druge svetovne vojne ter pojasnijo njene posledice (poznajo bitko pri Stalingradu in s slikovnega gradiva razberejo razlog za poraz nacističnih sil v Sovjetski zvezi) (**nalogi 17. a in 17. b**);
- pojasnijo vzroke za odločitev Slovencev za lastno državo Slovenijo (poznajo SFRJ in razloge za večjo prepoznavnost samostojne Slovenije z uporabo slikovnega gradiva) (**nalogi 20. a in 20. c**).

Učenci v zelenem območju znajo pretvarjati letnice v stoletja, razbrati podatek neposredno iz nazornih virov (slika, besedilo), izbrati med ponujenimi odgovori in prepoznati osnovna zgodovinska dejstva.

Zgled: **naloga 17. b**

RUMENO OBMOČJE

Naloge: 3. b, 4. b, 5. a, 6. b, 9. b, 11. a, 12. b, 14. b, 18. a, 18. b, 20. b

Vsebina: stari vek (namakalno poljedelstvo v Starem Egiptu, grško-perzijske vojne, rimska kultura), srednji vek (Karantanija), novi vek in novejša zgodovina (geografska odkritja, absolutistični način vladanja, razsvetljenstvo in nastanek združenega nemškega cesarstva), sodobna zgodovina (prve povojne volitve, osamosvojitve Slovenije).

Standardi znanja: Naloge preverjajo tri minimalne standarde in osem standardov znanja.

Učenci:

- razložijo pogoje za nastanek prvih civilizacij (razumejo povezavo med opazovanjem vodostaja Nila in izdelavo koledarja) (**naloga 3. b**);
- pojasnijo glavne značilnosti grško-perzijskih in peloponeških vojn (povežejo poimenovanje maratonskega teka z zgodovinskim dogodkom) (**naloga 4. b**);
- pojasnijo glavne spremembe, ki so jih Rimljani prinesli na ozemlje današnje Slovenije (razumejo vpliv gradnje cest na razvoj trgovine) (**naloga 5. a**);
- opišejo glavne značilnosti razvoja Karantanije (iz besedila razberejo razlog za pokristjanjenje Karantancev) (**naloga 6. b**);
- pojasnijo politične, družbene, gospodarske, kulturne posledice velikih geografskih odkritij za »stari in novi svet« (z uporabo besedila razumejo odločitev Indijancev za krščansko vero) (**naloga 9. b**);
- primerjajo različne oblike vladanja na primeru parlamentarne kraljevine Anglije in absolutistične kraljevine Francije (v preglednici prepoznajo absolutno monarhijo kot vrsto vladavine na ozemlju današnje Slovenije) (**naloga 11. a**);
- navedejo glavne predstavnike razsvetljenstva in opišejo razsvetljensko miselnost (iz besedila razberejo bistvo razsvetljenske miselnosti) (**naloga 12. b**);
- na primerih pojasnijo politične spremembe v Evropi v drugi polovici 19. stoletja (ob branju besedila izkažejo razumevanje reševanja nemškega nacionalnega vprašanja v drugi polovici 19. st.) (**naloga 14. b**);
- pojasnijo okoliščine in posledice komunističnega prevzema oblasti v Jugoslaviji po drugi svetovni vojni (vedo, kdo dobi volilno pravico in razloge za uporabo volilnih kroglic ob uporabi grafa in besedila) (**nalogi 18. a in 18. b**);
- pojasnijo vzroke za odločitev Slovencev za lastno državo Slovenijo (s slikovnega gradiva razberejo povezanost Slovenije in Evropske unije) (**naloga 20. b**);

Učenci v rumenem območju znajo uporabiti slikovno gradivo in preglednice ter izkazujejo razumevanje besedila, ko odgovor ni neposredno zapisan oziroma je besedilo kompleksnejše. Vidijo povezave med preteklostjo in sedanjostjo na preprostih primerih.

Zgled: **naloga 4. b**

RDEČE OBMOČJE

Naloge: 1. a, 3. a, 6. a, 9. c, 10. b, 13. a, 13. b, 16. a, 17. c, 18. c

Vsebina: uvod v zgodovino (zgodovinski viri), stari vek (prve civilizacije), srednji vek (Karantanija), novi vek in novejša zgodovina (geografska odkritja, turški vpadi in slovensko narodno gibanje v drugi polovici 19. st.), sodobna zgodovina (španska državljanska vojna, druga svetovna vojna – vzhodna fronta, prve povojne volitve).

Standardi znanja: Naloge preverjajo tri minimalne standarde in sedem standardov znanja.

Učenci:

- naštejejo vrste zgodovinskih virov in opišejo njihove značilnosti (**naloga 1. a**);
- razložijo pogoje za nastanek prvih civilizacij (poznajo pojem namakalno poljedelstvo) (**naloga 3. a**);
- opišejo glavne značilnosti razvoja Karantanije (poznajo Karantanijo kot prvo državo Slovanov v vzhodnih Alpah) (**naloga 6. a**);
- pojasnijo politične, družbene, gospodarske, kulturne posledice velikih geografskih odkritij za »stari in novi svet« (primerjajo besedili in ugotovijo razliko med sprejemom Indijancev v krščansko vero v začetku in v sredini 16. stoletja) (**naloga 9. c**);
- pojasnijo posledice turških vpadov v slovenske (zgodovinske) dežele (na zemljevidu razberejo, zakaj je bilo slovensko ozemlje v 16. stoletju vojaško ogroženo) (**naloga 10. b**);
- utemeljijo prizadevanje za uveljavitev slovenskih nacionalnih zahtev – od kulturnega do političnega gibanja in nastanka strank (poznajo pojem čitalništvo in z uporabo zemljevida določijo čas trajanja taborskega gibanja) (**nalogi 13. a in 13. b**);
- pojasnijo, zakaj se je v nekaterih državah uveljavila demokratična, diktatorska ali totalitarna oblika vladavine (poznajo generala Francisca Franca v povezavi s špansko državljansko vojno) (**naloga 16. a**);
- opišejo glavne značilnosti druge svetovne vojne ter pojasnijo njene posledice (primerjajo pričakovanja in razvoj dogodkov med 2. svetovno vojno na vzhodnem bojišču) (**naloga 17. c**);
- pojasnijo okoliščine in posledice komunističnega prevzema oblasti v Jugoslaviji po drugi svetovni vojni (z uporabo besedila in slike utemeljijo dejstva, povezana s prvimi povojnimi volitvami) (**naloga 18. c**).

Učenci v rdečem območju poznajo zgodovinska dejstva, znajo se orientirati v času oziroma razbrati podatek iz kompleksnejših virov (zemljevid in besedilo), te podatke uporabiti in jih med seboj primerjati ter utemeljiti dejstva.

Zgled: **naloga 18. c**

MODRO OBMOČJE

Naloge: 2, 7. b, 8. b, 8. c, 10. a, 11. b, 11. c, 19. a, 19. b

Vsebina: prazgodovina (neolitska revolucija), srednji vek (način življenja v srednjem veku in Celjski grofi), novi vek in novejša zgodovina (turški vpadi, absolutizem), sodobna zgodovina (železna zavesa).

Standardi znanja: Naloge preverjajo štiri minimalne standarde in pet standardov znanja.

Učenci:

- opišejo spremembe načina življenja v posameznih obdobjih prazgodovine in pojasnijo, zakaj so nastale (razumejo posledice spremembe nomadskega načina življenja) (**naloga 2**);
- pojasnijo temeljne značilnosti iz življenja srednjeveških stanov (plemiči, kmetje) (razumejo razlike med stanovi – kmeti in plemstvom) (**naloga 7. b**);
- razložijo položaj slovenskih (zgodovinskih) dežel v okviru rimsko-nemškega cesarstva (razumejo razlike med vladarji in lastniki posestev ter posledice le-teh) (**nalogi 8. b in 8. c**);
- pojasnijo posledice turških vpadov v slovenske (zgodovinske) dežele (poznajo ogroženost slovenskega ozemlja s strani Turškega cesarstva) (**naloga 10. a**);
- primerjajo različne oblike vladanja na primeru parlamentarne kraljevine Anglije in absolutistične kraljevine Francije (razumejo odnose med stanovi v absolutistični državi) (**nalogi 11. b in 11. c**);
- razlikujejo politične razmere v času hladne vojne in po njej (poznajo pojem železna zavesa in razumejo pogled Zahoda na prevzem oblasti s strani komunističnih partij) (**nalogi 19. a in 19. b**).

Učenci v modrem območju dobro poznajo zgodovinsko terminologijo ter izkazujejo znanja na višjih taksonomskih stopnjah z uporabo raznolikih in zahtevnejših zgodovinskih virov.

Zgled: **naloga 8. b**

Naloge: 8. a, 9. a, 12. a, 13. c, 14. a, 14. c, 15. a, 15. b, 15. c, 16. b 16. c, 19. c

Vsebina: srednji vek (Celjski grofi), novi vek in novejša zgodovina (absolutizem, razsvetljenstvo, nastanek združenega nemškega cesarstva), sodobna zgodovina (nastanek Jugoslavije, španska državljanska vojna in železna zavesa).

Standardi znanja: Naloge preverjajo pet minimalnih standardov in sedem standardov znanja.

Učenci ne znajo:

- razložiti položaja slovenskih (zgodovinskih) dežel v okviru rimsko-nemškega cesarstva (iz besedila ne prepoznajo opis posesti Celjskih grofov) (**naloga 8. a**);
- pojasniti političnih, družbenih, gospodarskih, kulturnih posledic velikih geografskih odkritij za »stari in novi svet« (ne poznajo osvajalca Francisca Pizzara) (**naloga 9. a**);
- navesti glavnih predstavnikov razsvetljenstva in opisati razsvetljensko miselnost (ne poznajo Voltaira kot predstavnika razsvetljenstva) (**naloga 12. a**);
- utemeljiti prizadevanja za uveljavitev slovenskih nacionalnih zahtev – od kulturnega do političnega gibanja in nastanka strank (ob uporabi zemljevida ne povežejo številnost taborov z ogroženostjo in večjo narodnostno zavestjo) (**naloga 13. c**);
- na primerih pojasniti političnih sprememb v Evropi v drugi polovici 19. stoletja (z besedila in zemljevida ne razberejo značilnosti obdobja nastanka združenega nemškega cesarstva) (**nalogi 14. a in 14. c**);
- pojasniti vzrokov in poteka nastanka Kraljevine Jugoslavije (ob primerjavi dveh besedil ne razlikujejo med zahtevami Majniške in Krfske deklaracije) (**naloge 15. a, 15. b in 15. c**);
- pojasniti, zakaj se je v nekaterih državah uveljavila demokratična, diktatorska ali totalitarna oblika vladavine (ne razberejo sporočilnosti karikature na temo španske državljanske vojne) (**nalogi 16. b in 16. c**);
- razlikovati političnih razmer v času hladne vojne in po njej (iz besedila in s slike ne razberejo glavnega vzroka za beg ljudi iz Vzhoda na Zahod) (**naloga 19. c**).

V nalogah nad modrim območjem je preverjano znanje predvsem iz politične zgodovine 19. in 20. stoletja. Učenci ne izkazujejo poznavanja zahtevnejše zgodovinske terminologije, ne znajo sklepati na podlagi analize virov (zemljevida), primerjati podatkov, ki so jih razbrali iz dveh virov (zemljevida in besedila, iz dveh besedil, iz besedila in slike), in ne razumejo sporočila karikature.

Zgled: **naloga 16. b**

Preglednica: Specifikacijska tabela, zgodovina, 9. razred

Naloga	Točke	Področje	Vsebina	Cilj – učenci	Standard znanja	Taksonomska stopnja	Razred	Območje
1	1.a	1	Uvod v zgodovino	Ostanki preteklosti (spoznavamo zgodovino)	naštejejo vrste zgodovinskih virov in opišejo njihove značilnosti;	M	II	6 rdeče
	1.b	1	Uvod v zgodovino	Ostanki preteklosti (spoznavamo zgodovino)	znajo določiti neki zgodovinski letnici ustrezno desetletje, stoletje in tisočletje;	S	II	6 zeleno
2	1	1	Prazgodovina	Prazgodovinski ljudje	opišejo spremembe načina življenja v posameznih obdobjih prazgodovine in pojasnijo, zakaj so nastale;	M	II	7 modro
3	3.a	1	Stari vek	Stari Egipt in civilizacije rodovitnega polmeseca	razložijo pogoje za nastanek prvih civilizacij;	S	I	7 rdeče
	3.b	1	Stari vek	Stari Egipt in civilizacije rodovitnega polmeseca	razložijo pogoje za nastanek prvih civilizacij;	S	II	7 rumeno
4	4.a	1	Stari vek	Stara Grčija	pojasnijo glavne značilnosti grško-perzijskih in peloponeških vojn;	S	I	7 zeleno
	4.b	1	Stari vek	Stara Grčija	pojasnijo glavne značilnosti grško-perzijskih in peloponeških vojn;	S	III	7 rumeno
5	5.a	1	Stari vek	Rimska država	pojasnijo glavne spremembe, ki so jih Rimljani prinesli na ozemlje današnje Slovenije;	S	II	7 rumeno
	5.b	1	Stari vek	Rimska država	pojasnijo glavne spremembe, ki so jih Rimljani prinesli na ozemlje današnje Slovenije;	S	III	7 zeleno
6	6.a	1	Srednji vek	Srednji vek – oblikovanje nove kulturne in politične podobe Evrope	opišejo glavne značilnosti razvoja Karantanije;	M	I	7 rdeče
	6.b	1	Srednji vek	Srednji vek – oblikovanje nove kulturne in politične podobe Evrope	opišejo glavne značilnosti razvoja Karantanije;	M	III	7 rumeno
7	7.a	1	Srednji vek	Srednji vek – oblikovanje nove kulturne in politične podobe Evrope	pojasnijo temeljne značilnosti iz življenja srednjeveških stanov (plemiči, kmetje);	M	II	7 zeleno
	7.b	1	Srednji vek	Srednji vek – oblikovanje nove kulturne in politične podobe Evrope	pojasnijo temeljne značilnosti iz življenja srednjeveških stanov (plemiči, kmetje).	M	III	7 modro

Naloga	Točke	Področje	Vsebina	Cilj – učenci	Standard znanja	Taksonomska stopnja	Razred	Območje	
8	8.a	1	Srednji vek	Srednji vek – oblikovanje nove kulturne in politične podobe Evrope	razložijo položaj slovenskih (zgodovinskih) dežel v okviru rimsko-nemškega cesarstva;	S	I	7	nad modrim
	8.b		Srednji vek	Srednji vek – oblikovanje nove kulturne in politične podobe Evrope	razložijo položaj slovenskih (zgodovinskih) dežel v okviru rimsko-nemškega cesarstva;	S	II	7	modro
	8.c	1	Srednji vek	Srednji vek – oblikovanje nove kulturne in politične podobe Evrope	razložijo položaj slovenskih (zgodovinskih) dežel v okviru rimsko-nemškega cesarstva;	S	III	7	modro
9	9.a	1	Novi vek in novejša zgodovina	Meje znanega sveta se širijo	pojasnijo politične, družbene, gospodarske, kulturne posledice velikih geografskih odkritij za »stari in novi svet«;	S	I	8	nad modrim
	9.b		Novi vek in novejša zgodovina	Meje znanega sveta se širijo	pojasnijo politične, družbene, gospodarske, kulturne posledice velikih geografskih odkritij za »stari in novi svet«;	S	II	8	rumeno
	9.c	1	Novi vek in novejša zgodovina	Meje znanega sveta se širijo	pojasnijo politične, družbene, gospodarske, kulturne posledice velikih geografskih odkritij za »stari in novi svet«;	S	III	8	rdeče
10	10.a	1	Novi vek in novejša zgodovina	Spremenjena politična in verske podoba Evrope	pojasnijo posledice turških vpadov v slovenske (zgodovinske) dežele;	S	I	8	modro
	10.b	1	Novi vek in novejša zgodovina	Spremenjena politična in verske podoba Evrope	pojasnijo posledice turških vpadov v slovenske (zgodovinske) dežele;	S	III	8	rdeče
11	11.a	1	Novi vek in novejša zgodovina	Od fevdalne razdrobljenosti do konca starega reda	primerjajo različne oblike vladanja na primeru parlamentarne kraljevine Anglije in absolutistične kraljevine Francije;	S	II	8	rumeno
	11.b	1	Novi vek in novejša zgodovina	Od fevdalne razdrobljenosti do konca starega reda	primerjajo različne oblike vladanja na primeru parlamentarne kraljevine Anglije in absolutistične kraljevine Francije;	S	III	8	modro
	11.c	1	Novi vek in novejša zgodovina	Od fevdalne razdrobljenosti do konca starega reda	primerjajo različne oblike vladanja na primeru parlamentarne kraljevine Anglije in absolutistične kraljevine Francije;	S	III	8	modro
12	12.a	1	Novi vek in novejša zgodovina	Od fevdalne razdrobljenosti do konca starega reda	navedejo glavne predstavnike razsvetljenstva in opišejo razsvetljensko miselnost;	M	I	8	nad modrim
	12.b	1	Novi vek in novejša zgodovina	Od fevdalne razdrobljenosti do konca starega reda	navedejo glavne predstavnike razsvetljenstva in opišejo razsvetljensko miselnost;	M	II	8	rumeno
13	13.a	1	Novi vek in novejša zgodovina	Vzpon meščanstva	utemeljijo prizadevanje za uveljavitev slovenskih nacionalnih zahtev – od kulturnega do političnega gibanja in nastanka strank;	S	I	8	rdeče
	13.b	1	Novi vek in novejša zgodovina	Vzpon meščanstva	utemeljijo prizadevanje za uveljavitev slovenskih nacionalnih zahtev – od kulturnega do političnega gibanja in nastanka strank;	S	II	8	rdeče
	13.c	1	Novi vek in novejša zgodovina	Vzpon meščanstva	utemeljijo prizadevanje za uveljavitev slovenskih nacionalnih zahtev – od kulturnega do političnega gibanja in nastanka strank.	S	III	8	nad modrim

Naloga	Točke	Področje	Vsebina	Cilj – učenci	Standard znanja	Taksonomska stopnja	Razred	Območje	
14	14.a	1	Novi vek in novejša zgodovina	Vzpon meščanstva	na primerih pojasnijo politične spremembe v Evropi v drugi polovici 19. stoletja;	S	I	8	nad modrim
	14.b	1	Novi vek in novejša zgodovina	Vzpon meščanstva	na primerih pojasnijo politične spremembe v Evropi v drugi polovici 19. stoletja;	S	II	8	rumeno
	14.c	1	Novi vek in novejša zgodovina	Vzpon meščanstva	na primerih pojasnijo politične spremembe v Evropi v drugi polovici 19. stoletja;	S	III	8	nad modrim
	15.a	1	Sodobna zgodovina	Slovenci v 20. in 21. stoletju	pojasnijo vzroke in potek nastanka Kraljevine Jugoslavije;	M	I	9	nad modrim
15	15.b	1	Sodobna zgodovina	Slovenci v 20. in 21. stoletju	pojasnijo vzroke in potek nastanka Kraljevine Jugoslavije;	M	II	9	nad modrim
	15.c	1	Sodobna zgodovina	Slovenci v 20. in 21. stoletju	pojasnijo vzroke in potek nastanka Kraljevine Jugoslavije;	M	III	9	nad modrim
	16.a	1	Sodobna zgodovina	Politične značilnosti 20. stoletja	pojasnijo, zakaj se je v nekaterih državah uveljavila demokratična, diktatorska ali totalitarna oblika vladavine;	S	I	9	rdeče
	16.b	1	Sodobna zgodovina	Politične značilnosti 20. stoletja	pojasnijo, zakaj se je v nekaterih državah uveljavila demokratična, diktatorska ali totalitarna oblika vladavine;	S	II	9	nad modrim
16	16.c	1	Sodobna zgodovina	Politične značilnosti 20. stoletja	pojasnijo, zakaj se je v nekaterih državah uveljavila demokratična, diktatorska ali totalitarna oblika vladavine;	S	III	9	nad modrim
	17.a	1	Sodobna zgodovina	Politične značilnosti 20. stoletja	opišejo glavne značilnosti druge svetovne vojne in pojasnijo njene posledice;	M	I	9	zeleno
	17.b	1	Sodobna zgodovina	Politične značilnosti 20. stoletja	opišejo glavne značilnosti druge svetovne vojne in pojasnijo njene posledice;	M	II	9	zeleno
	17.c	1	Sodobna zgodovina	Politične značilnosti 20. stoletja	opišejo glavne značilnosti druge svetovne vojne in pojasnijo njene posledice;	M	III	9	rdeče
18	18.a	1	Sodobna zgodovina	Slovenci v 20. in 21. stoletju	pojasnijo okoliščine in posledice komunističnega prevzema oblasti v Jugoslaviji po drugi svetovni vojni;	S	I	9	rumeno
	18.b	1	Sodobna zgodovina	Slovenci v 20. in 21. stoletju	pojasnijo okoliščine in posledice komunističnega prevzema oblasti v Jugoslaviji po drugi svetovni vojni;	S	II	9	rumeno
	18.c	1	Sodobna zgodovina	Slovenci v 20. in 21. stoletju	pojasnijo okoliščine in posledice komunističnega prevzema oblasti v Jugoslaviji po drugi svetovni vojni;	S	III	9	rdeče
	19.a	1	Sodobna zgodovina	Politične značilnosti 20. stoletja	razlikujejo politične razmere v času hladne vojne in po njej;	M	I	9	modro
19	19.b	1	Sodobna zgodovina	Politične značilnosti 20. stoletja	razlikujejo politične razmere v času hladne vojne in po njej;	M	II	9	modro
	19.c	1	Sodobna zgodovina	Politične značilnosti 20. stoletja	razlikujejo politične razmere v času hladne vojne in po njej.	M	III	9	nad modrim

Naloga	Točke	Področje	Vsebina	Cilj – učenci	Standard znanja	Taksonomska stopnja	Razred	Območje	
20	20.a	1	Sodobna zgodovina	Slovenci v 20. in 21. stoletju	pojasnijo vzroke za odločitve Slovencev za lastno državo Slovenijo;	M	I	9	zeleno
	20.b	1	Sodobna zgodovina	Slovenci v 20. in 21. stoletju	pojasnijo vzroke za odločitve Slovencev za lastno državo Slovenijo;	M	II	9	rumeno
	20.c	1	Sodobna zgodovina	Slovenci v 20. in 21. stoletju	pojasnijo vzroke za odločitve Slovencev za lastno državo Slovenijo.	M	III	9	zeleno

LEGENDA:

Naloga: zapisana oznaka vsakega vprašanja/dela naloge/naloge; povzeto po preizkusu znanja, *Navodilih za vrednotenje* in programu za e-vrednotenje;

Točke: zapisano maksimalno število točk vprašanja/dela naloge/naloge;

Področje/Vsebina/Cilj – učenec: zapisana področje/vsebina/cilj, ki ga preverja vprašanje/del naloge/naloga; povzeto po *Učnem načrtu*;

Standard znanja: zapisan standard znanja, ki ga preverja vprašanje/del naloge/naloga; M – minimalni, S – standardi; povzeto po *Učnem načrtu*;

Taksonomska stopnja (po Bloomu): zapisana taksonomska stopnja vprašanja/dela naloge/naloge; I – znanje in prepoznavanje, II – razumevanje in uporaba, III – analiza in sinteza ter vrednotenje;

Razred: zapisan razred, v katerem se obravnava cilj, ki ga preverja vprašanje/del naloge/naloga; povzeto po *Učnem načrtu*.

Območje: zapisno območje, v katerega se je uvrstilo vprašanje/del naloge/naloga; povzeto po Opisih dosežkov učencev 9. razreda pri NPŽ-ju iz zgodovine

Uvod v zgodovino

1. Preberi besedilo in odgovori na vprašanja.

»V letu 1476 so na predvečer sv. Margarete (11. julij) prišli Turki, njih polpeti tisoč (4500), navzgor do Krke, mimo Brežic, a niso mogli prek vode. Tam so taborili dan in noč. Potem so šli proti Pleterjam; tam so taborili štiri dni in med tem napadli pristavo, a je niso zavzeli ...«

(Vir: J. Unrest, Koroška kronika, Ilustrirana zgodovina Slovencev, Mladinska knjiga, Ljubljana 1999.)

1. a) V katero skupino zgodovinskih virov uvrščamo zgornje besedilo? Odgovor napiši na črto.

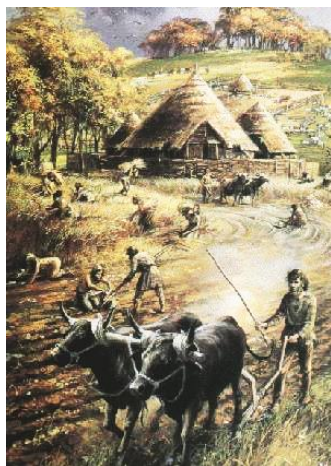
(1 točka)

1. b) V katerem stoletju se je zgodil opisan vpad Turkov na naše ozemlje? Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

Prazgodovina

2. Oglej si sliko 1 in odgovori na vprašanje.

Slika 1

(Vir: <http://cookingwithlittlebuddy.com/wp-content/uploads/2011/03/>.)

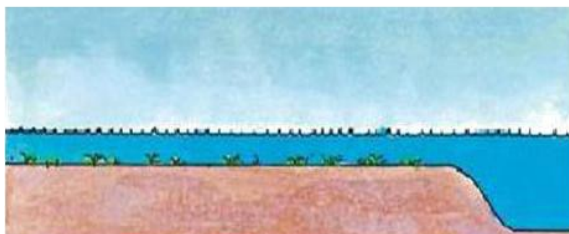
S pomočjo slike 1 ugotovi, kako se je nomadski način življenja prazgodovinskih lovcev spremenil v času mlajše kamene dobe. Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

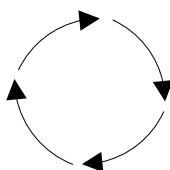
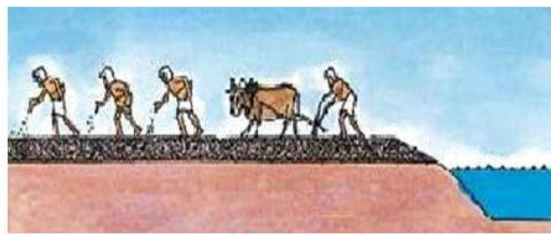
Stari vek

3. Oglej si sliko 2 in odgovori na vprašanja.

Poletna poplava

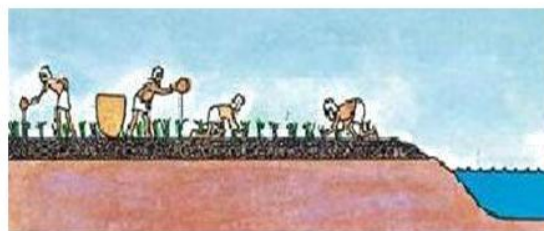
Jesensko sajenje

Spomladanska žetev

Zimsko namakanje

Slika 2

(Vir: <http://www.google.si/url?sa=i&rct=j&q=&esrc=s&source=images>.)

3. a) Poimenuj način poljedelstva v starem Egiptu. Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

3. b) S pomočjo slike 2 ugotovi, na kateri naravni pojav so se Egipčani oprli pri izdelavi koledarja. Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

4. Preberi besedilo in odgovori na vprašanji.

»Pri Maratonu ... je Miltiades prevzel pobudo v svoje roke. Pehoti je ukazal, naj se v bojni vrsti požene v teku čez razdaljo, večjo od kilometra. /.../ Potem je Miltiades poslal tekača s sporočilom o zmagi v Atene. Ko je ta pretekel 42 km dolgo pot, je izsopel novico: 'Zmagali smo' in se mrtev zgrudil.«

(Vir: O. Janša Zorn, D. Mihelič, Koraki v času, Od prazgodovine skozi stari in srednji vek, Učbenik za zgodovino v 7. razredu, DZS, Ljubljana 2000.)

4. a) Bitko katerih vojn opisuje besedilo? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

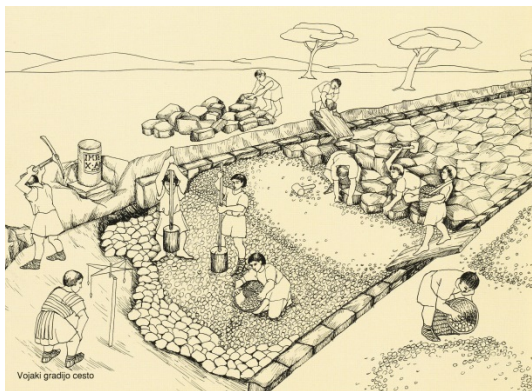
- A Peloponeških vojn.
- B Grško-perzijskih vojn.
- C Punskih vojn.
- D Numidijskih vojn.

(1 točka)

4. b) V povezavi z opisanim dogodkom se prenaša ta tradicija v eno od športnih disciplin vse do danes. Za katero disciplino gre? Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

5. Oglej si slike 3 in 4 in odgovori na vprašanji.

Slika 3: Gradnja rimske ceste

(Vir: E. Kocuvan, Rimljan sem, DZS, Ljubljana 1994.)

Slika 4: Rimska cesta iz Celeje

(Vir: E. Kocuvan, Rimljan sem, DZS, Ljubljana 1994.)

5. a) Z uporabo slike 3 razloži, zakaj je rimsko cestno omrežje pospešilo razvoj trgovine. Odgovor napiši na črti.

(1 točka)

5. b) Oglej si skico in fotografijo na slikah 3 in 4. Razloži razliko med načinom gradnje cest v rimskem času in danes. Odgovor napiši na črti.

(1 točka)

Srednji vek

6. a) Kako se je imenovala prva slovanska država v vzhodnih Alpah? Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

Preberi besedilo in odgovori na vprašanje 6. b.

»Po Borutovi smrti so Bavarci na frankovski ukaz in na prošnjo ... Slovanov poslali Gorazda, ki je že postal kristjan, nazaj; in Slovani so si ga postavili za kneza.«

(Vir: M. Rode, E. Tawitian, Koraki v času, Od prazgodovine skozi stari in srednji vek, Delovni zvezek, DZS, Ljubljana 2005.)

6. b) Kako se je s prihodom kneza Gorazda spremenila verska podoba Karantanije? Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

7. Preberi besedilo in reši nalogo.

Oblačilni red iz leta 1150:

»Kmetu je po pravu dovoljeno nositi le črno ali sivo. Oblačilo sme biti okrašeno le ob strani. Zadostujejo mu čevlji iz govejega usnja. Za srajco je dovolj le sedem vatlov blaga, za dokolenske hlače pa grobo platno. Ob sobotah mora v cerkev. V roki sme nositi samo palico ...«

(Vir: O. Janša Zorn, D. Mihelič, Koraki v času, Od prazgodovine skozi stari in srednji vek, Učbenik za zgodovino v 7. razredu, DZS, Ljubljana 2000.)

7. a) V čem so se kmetje po oblačilih razlikovali od pripadnikov višjih družbenih slojev? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A Pripadniki višjih družbenih slojev so lahko imeli palico, kmetje pa ne.
- B Pripadniki višjih družbenih slojev so lahko imeli obleke različnih barv, kmetje pa ne.
- C Pripadniki višjih družbenih slojev so imeli čevlje iz govejega usnja, kmetje pa ne.
- D Pripadniki višjih družbenih slojev so imeli dokolenske hlače iz grobega platna, kmetje pa ne.

(1 točka)

7. b) Po oblačilnem redu iz leta 1150 so kmetje v roki smeli nositi samo palico. Razloži, zakaj je bilo kmetom prepovedano nositi kaj drugega razen palice. Odgovor napiši na črti.

(1 točka)

8. Preberi besedilo in reši nalogo.

»Prvotna družinska posest ... je bila okrog gradu Žovnek v Savinjski dolini. Tu in na Kranjskem so imeli še druga posestva. Posest so večali s sprejemanjem novih fevdov, denarnimi posli, nakupi in dedovanji. Na Štajerskem so podedovali ozemlje s Celjem, kasneje so bili še dediči okolišev na Koroškem in Kranjskem. S sklepanjem porok se je družina povezala z vladarskimi hišami na Poljskem, v Bosni in celo z ogrsko-češko-nemško cesarsko krono.«

(Vir: O. Janša Zorn, D. Mihelič, Koraki v času, Od prazgodovine skozi stari in srednji vek, Učbenik za zgodovino v 7. razredu, DZS, Ljubljana 2000.)

8. a) Kako se je imenovala ena najimenitnejših plemiških rodbin, ki je konec srednjega veka živela na ozemlju Slovenije in katere posesti so opisane v besedilu? Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

8. b) Iz besedila na črte izpiši del, ki dokazuje, da je imela ta plemiška rodbina velike politične načrte.

(1 točka)

8. c) Z uporabo zemljevida na sliki 18 na barvni prilogi razloži, zakaj so imeli Habsburžani kot vladarji Svetega rimskega cesarstva težave pri upravljanju z državo. Odgovor napiši na črti.

(1 točka)

Novi vek in novejša zgodovina

9. a) Obkroži črko pred imenom Španca, ki je v začetku 16. stoletja osvojil današnji Peru.

- A Fernando Cortez
- B Francisco Pizarro
- C Krištof Kolumb
- D Bartolomeo de las Casas

(1 točka)

Preberi besedili in odgovori na vprašanji 9. b in 9. c.

Besedilo 1

»V splošnem je bilo spreobrnjenje (Indijancev na začetku 16. stoletja, op. a.) takojšnje in množično. Kot se zdi, jih k temu ni nagnila predvsem krščanska resnica, ampak moč njenega Boga, ki je premagal njihove bogove in odločilno pomagal Špancem, da so izbojevali zmago.«

(Prirejeno po: J. M. Laboa, Krščanstvo – 2000 let, Ognjišče, Koper 1999.)

Besedilo 2

Zahteva prvega koncila v Limi (današnji Peru) o načinu pokristjanjevanja Indijancev, 1551:

»Zaukazujemo in zapovedujemo, da naj od zdaj naprej noben duhovnik ne krsti več nobenega odraslega Indijanca, starejšega od osmih let, ne da bi ga poprej vsaj tri dni učil o naši veri.«

(Prirejeno po: J. M. Laboa, Krščanstvo – 2000 let, Ognjišče, Koper 1999.)

9. b) Iz besedila 1 razberi razlog, zakaj so se Indijanci množično odločali za krščansko vero. Odgovor napiši na črti.

(1 točka)

9. c) Primerjaj besedili 1 in 2 ter ugotovi, kako se je za Indijance spremenil sprejem v krščansko vero v sredini 16. stoletja. Odgovor napiši na črti.

(1 točka)

10. a) Katera država je s svojimi vpadi ogrožala slovenske dežele v 15. in 16. stoletju? Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

10. b) Z uporabo zemljevida na sliki 19 na barvni prilogi utemelji, zakaj trdimo, da je bilo slovensko ozemlje v začetku 16. stoletja vojaško ogroženo. Odgovor napiši na črti.

(1 točka)

11. Oglej si preglednico 1 in odgovori na vprašanje 11. a.

Različne vrste oblasti v Evropi 17. in 18. stoletja:

Republikanska ureditev	Volilna monarhija	Ustavna monarhija	Absolutna monarhija
Švica	Sveto rimsko cesarstvo	Anglija	Francija
Islandija	Poljska-Litva	Škotska	Španija
		Švedska	Avstrija
		Prusija	

Preglednica 1

(Prirejeno po: N. Davies, Zgodovina Evrope, Modrijan, Ljubljana 2013.)

11. a) Z uporabo preglednice 1 na črto napiši, katero vrsto oblasti smo imeli v obdobju vladavine Marije Terezije (18. stoletje) na ozemlju današnje Slovenije.

(1 točka)

Oglej si preglednico 2 in odgovori na vprašanji 11. b in 11. c.

Značilnosti francoskega absolutizma:

Predstavnik	Značilnosti
Ludvik XIII. (1610–1643) utemeljitelj absolutizma	– preneha sklicevati generalne stanove – pridobi vpliv nad pokrajinsko upravo: vladarjevi uradniki odvzamejo sodno in upravno oblast guvernerjem – visokemu plemstvu
Ludvik XIV. (1643–1715) Sončni kralj	– odpravi upore visokega plemstva in pariškega parlamenta – podeduje veliko centralno zakladnico, vojsko in poslušno uradništvo – opira se na meščanstvo (poveča število uradništva), bolj kot na plemstvo – zgradi Versailles

Preglednica 2

(Prirejeno po: M. Rode, T. Galonja, Koraki v času 8, Delovni zvezek za zgodovino v 8. razredu osnovne šole, DZS, Ljubljana 2015.)

11. b) Z uporabo preglednice 2 napiši, kateri sloj je bil največji nasprotnik absolutizma. Svojo izbiro utemelji. Odgovor napiši na črti.

(1 točka)

11. c) Iz preglednice 2 ugotovi značilni 'poklici' današnjih držav, ki so ga začeli razvijati in podpirati absolutisti 17. in 18. stoletja. Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

12. a) Kako imenujemo miselnost, katere predstavnik je bil francoski filozof Voltaire? Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

Preberi besedilo in odgovori na vprašanje 12. b.

»(Gospod opat), ne strinjam se s tem, kar pišete, a bi dal življenje, da boste smeli nadaljevati s pisanjem.«

Voltaire

(Vir: http://sl.wikipedia.org/wiki/Wikipedija:Pod_lipo/Arhiv-2011-04-27/Arhiv-2007-01-07.)

12. b) Katero temeljno človekovo pravico zagovarja Voltaire v zgornjem citatu? Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

13. a) Kaj pomeni pojem čitalništvo? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.
- A Čitalništvo je politično gibanje, ki želi uresničiti zahteve Zedinjene Slovenije.
 - B Čitalništvo je kulturno gibanje, ki želi dvigniti raven bralne pismenosti med Nemci.
 - C Čitalništvo je kulturno gibanje, ki želi dvigniti narodno zavest med Slovenci.
 - D Čitalništvo je duhovno gibanje, ki zagovarja tiskanje knjig.

(1 točka)

Oglej si zemljevid na sliki 5 in odgovori na vprašanji 13. b in 13. c.

Slika 5

(Prirejeno po: Mali zgodovinski atlas, Modrijan, Ljubljana 1999.)

13. b) Z uporabo zemljevida na sliki 5 ugotovi, koliko časa je trajalo taborsko gibanje na Slovenskem. Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

13. c) Razmisli, zakaj je bilo večje število taborov in čitalnic organiziranih ob vzvodni in zahodni narodnostni meji kot v notranjosti današnje Slovenije. Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

14. Preberi besedilo in si oglej zemljevid na sliki 6 ter odgovori na vprašanja 14. a, 14. b in 14. c.

Otto von Bismarck, Govor na seji komisije za proračun, Berlin leta 1862:

»/.../ Prusija mora zbrati in obdržati svojo moč za ugoden trenutek, ki je bil že nekajkrat zamujen; pruske meje, določene z dunajskimi pogodbami, niso primerne za zdravo življenje države. Velikih vprašanj časa ne bomo rešili z govori in veličastnimi sklepi – to je bila velika napaka v letih 1848–49 – temveč z železom in krvjo.«

(Vir: Znameniti govori, Mladinska knjiga, Ljubljana 2009.)

Slika 6

(Vir: Šolski zgodovinski atlas, DZS, Ljubljana 1996.)

14. a) Katera pomembna članica Nemške zveze v drugi polovici 19. stoletja ni bila vključena v združeno Nemško cesarstvo? Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

14. b) Na kakšen način je pruski kancler Otto von Bismarck hotel reševati pruske probleme? Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

14. c) V čem se ujemajo sporočilo besedila in podatki na zemljevidu? Odgovor napiši na črte.

(1 točka)

Sodobna zgodovina

15. a) Kako se je imenovala država, v kateri je v obdobju med obema vojnama živel večina Slovencev? Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

Preberi besedili in odgovori na vprašanji 15. b in 15. c.

Iz Majniške deklaracije:

»Podpisani poslanci, združeni v Jugoslovanskem klubu, izjavljajo, da zahtevajo, ... naj se vsa ozemlja monarhije, v katerih prebivajo Slovenci, Hrvati in Srbi, zedinijo pod žezlom habsburške-lotarinške dinastije v samostojno državno telo ...«

(Vir: A. N. Kern, Naše stoletje, Zgodovina za 8. razred osnovne šole, Modrijan, Ljubljana 1997.)

Iz Krfske deklaracije:

»Država Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki so znani pod imenom Južnih Slovanov ..., bo svobodno neodvisno kraljestvo z enotnim teritorijem in enotnim državljanstvom. To bo ustavna, demokratična, parlamentarna monarhija pod vodstvom dinastije Karađorđević ...«

(Vir: A. N. Kern, Naše stoletje, Zgodovina za 8. razred osnovne šole, Modrijan, Ljubljana 1997.)

15. b) Pojasni, kako Slovenci vidijo prihodnost Južnih Slovanov glede na besedilo Majniške deklaracije. Odgovor napiši na črti.

(1 točka)

15. c) S pomočjo obeh besedil ugotovi, katera deklaracija zajame združevanje večjega ozemlja. Svoj odgovor utemelji in ga napiši na črti.

(1 točka)

16. V času med obema vojnama je v Španiji prišlo do krvave državljanske vojne, saj je državo po zmagi na volitvah vodila Ljudska fronta, kar ni bilo pogodu določenim krogom ljudi, ki so do tedaj vodili državo.
16. a) Poimenuj generala, ki je s svojo vojsko prišel iz Maroka in začel vojno proti Ljudski fronti v Španiji. Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.
- A Antonio Salazar
 - B Ion Antonescu
 - C Miklós Horthy
 - D Francisco Franco

(1 točka)

OBRNI LIST.

Z uporabo karikature na sliki 7 odgovori na vprašanji 16. b in 16. c.

Slika 7

(Vir: Histoire L'Europe et le monde du congress de Vienne a 1945, Nathan – Klett, Paris 2008.)

16. b) S pomočjo karikature ugotovi dve družbeni skupini, ki sta podpirali generala v vojni proti Ljudski fronti. Odgovor napiši na črti.

(1 točka)

16. c) Na največji figuri na karikaturi je veliko simbolov. Izberi si enega in utemelji, kakšno sporočilo ta simbol predstavlja. Odgovor napiši na črti.

(1 točka)

17. Po začetnih uspehih Trojnega pakta v zahodni Evropi se je glavno bojišče leta 1941 obrnilo proti vzhodu z napadom na Sovjetsko zvezo.
17. a) Kje se je odvijala prelomna bitka druge svetovne vojne v Sovjetski zvezi? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.
- A Pri Moskvi.
 - B Pri Kursku.
 - C Pri Stalingradu.
 - D Pri Minsku.

(1 točka)

Oglej si slike 8 in 9 ter odgovori na vprašanji 17. b in 17. c.

Slika 8

(Vir: http://www.metaldetectingworld.com/ww2_military_relics/german_soldiers_2.jpg.)

Slika 9

(Vir: <http://www.nationalww2museumimages.org/>.)

17. b) Kaj je oviralo pohod in zmagoslavje nacističnih sil v vojni s Sovjetsko zvezo? Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

17. c) Primerjaj slike 8 in 9 ter pojasni, kako se je napredovanje nemške vojske v Sovjetski zvezi odvijalo glede na začetna pričakovanja. Odgovor napiši na črti.

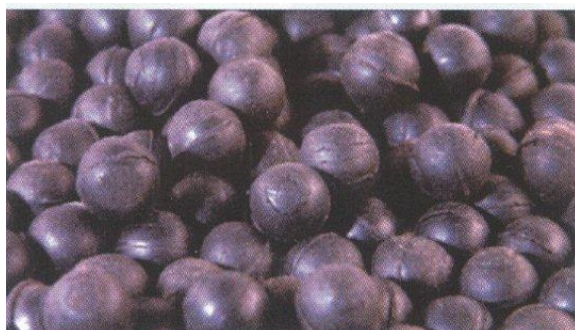
(1 točka)

18. a) Leta 1945 so bile v takratni Jugoslaviji in s tem tudi v Sloveniji prve povojne volitve. Za razliko od prejšnjih iz Kraljevine Jugoslavije se jih je udeležilo veliko več ljudi. Kdo je leta 1945 na novo dobil volilno pravico? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A Moški in ženske nad 21 let.
- B Ženske nad 18 let.
- C Tujci s stalnim bivališčem na ozemlju tedanje Jugoslavije.
- D Vsi mladi nad 16 let.

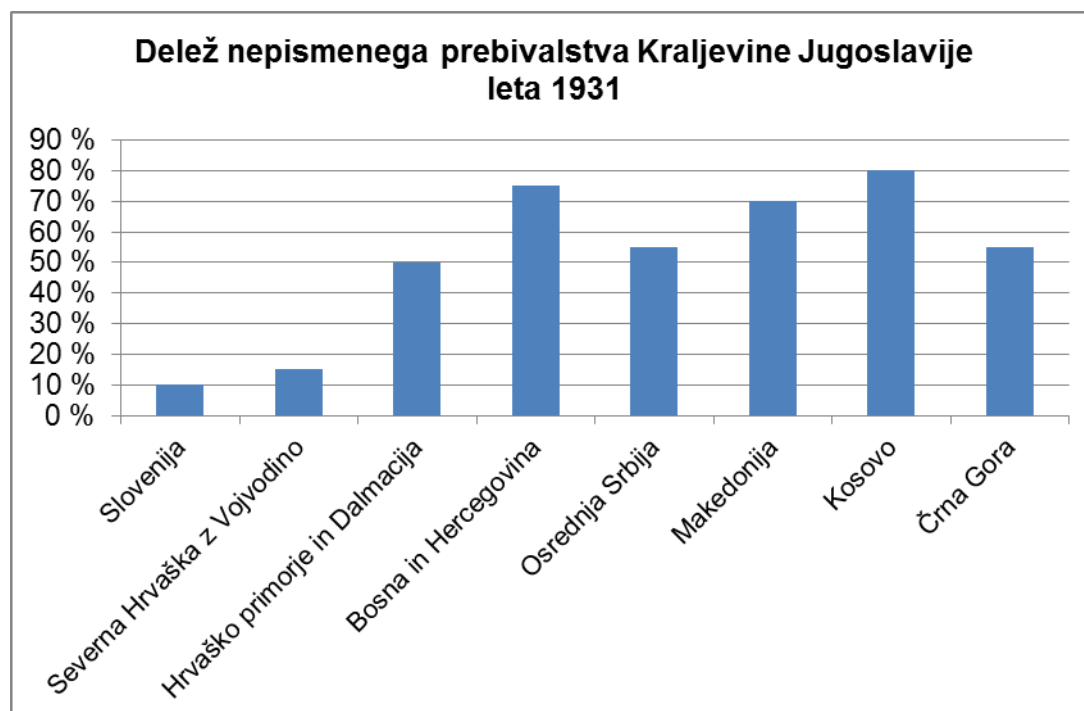
(1 točka)

Oglej si sliko 10 in graf na sliki 11 ter odgovori na vprašanje 18. b.

Slika 10: Volilne kroglice

(Vir: E. Dolenc et al., 20. stoletje, DZS, Ljubljana 2003.)

Slika 11: Delež nepismenega prebivalstva Kraljevine Jugoslavije leta 1931

(Prirejeno po: Slovenski zgodovinski atlas, Nova revija, Ljubljana 2011.)

18. b) Z uporabo slik 10 in 11 ugotovi, zakaj so na prvih povojnih volitvah morali uporabiti kroglice namesto volilnih lističev. Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

Oglej si sliko 12, preberi besedilo in odgovori na vprašanje 18. c.

Slika 12: Volišče

(Vir: E. Dolenc et al., 20. stoletje, DZS, Ljubljana 2003.)

Glasovanje proti komunistični oblasti je lahko imelo za posameznika neprijetne posledice. Olga Rudež - Kosler, ki je zaradi premoženja svoje družine po vojni občutila neprijaznost oblasti do uglednega meščanskega sloja, je o volitvah 11. novembra 1945 v svoj skrivni dnevnik zapisala:

»Pri volitvah so veliko goljufali. Pri vsaki skrinjici je stal opazovalec. 17. je Rene dobila obvestilo direktorja gimnazije, da ne sme opravljati izpita za četrti razred. Domnevamo, da je to njegovo maščevanje, ker Oskar ni vrgel kroglice v njegovo skrinjico.«

(Vir: E. Dolenc et al., 20. stoletje, DZS, Ljubljana 2003.)

18. c) Za prve povojne volitve danes z gotovostjo trdimo, da niso bile tajne. Utemelji to trditev z uporabo besedila in slike 12. Odgovor napiši na črti.

(1 točka)

19. a) Na črti zapiši, kaj pomeni v zgodovini pojem 'železna zavesa'.

(1 točka)

Preberi besedilo in odgovori na vprašanje 19. b.

»Od Scezecina ob Baltiškem morju do Jadrana se je spustila železna zavesa. V teh vzhodnoevropskih državah so dobile majhne komunistične partije oblast, ki nikakor ne ustreza njihovi številčni moči.«

W. Churchill, 5. marca 1945 v Fultonu, ZDA

(Vir: E. Dolenc et al., 20. stoletje, DZS, Ljubljana 2003.)

19. b) Zakaj so po mnenju W. Churchilla komunistične partije neupravičeno na oblasti? Odgovor zapiši na črto.

(1 točka)

Preberi besedilo pri 19. b vprašanju, oglej si sliko 13 in odgovori na vprašanje 19. c.

Slika 13: Pobeg z Vzhoda

(Vir: <http://theimageworks.com/pub/nn032/berlinwall/images/prevs/prev2.jpg>.)

19. c) Primerjaj besedilo in sliko 13 in ugotovi, kako se je ugotovitev W. Churchilla o železni zavesi odrazila v resničnosti. Odgovor napiši na črti.

(1 točka)

20. a) Slovenija je od leta 1991 samostojna država. Kako se je imenovala država, v kateri je pred osamosvojitvijo živela večina Slovencev? Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

Oglej si slike 14 in 15 ter odgovori na vprašanje 20. b.

Slika 14

(Vir: <http://golica.zurnal24.si/modules/aktualno/uploads/zastava.jpg>.)

Slika 15

(Vir: <https://www.google.si/#q=Eu+flag>.)

20. b) Na državnih ustanovah v Republiki Sloveniji sta stalno izobešeni obe zgoraj prikazani zastavi. Kaj je s tem simbolno nakazano? Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

Oglej si slike 16 in 17 ter odgovori na vprašanje 20. c.

Slika 16

(Vir: <http://www.siol.net/>.)

Slika 17

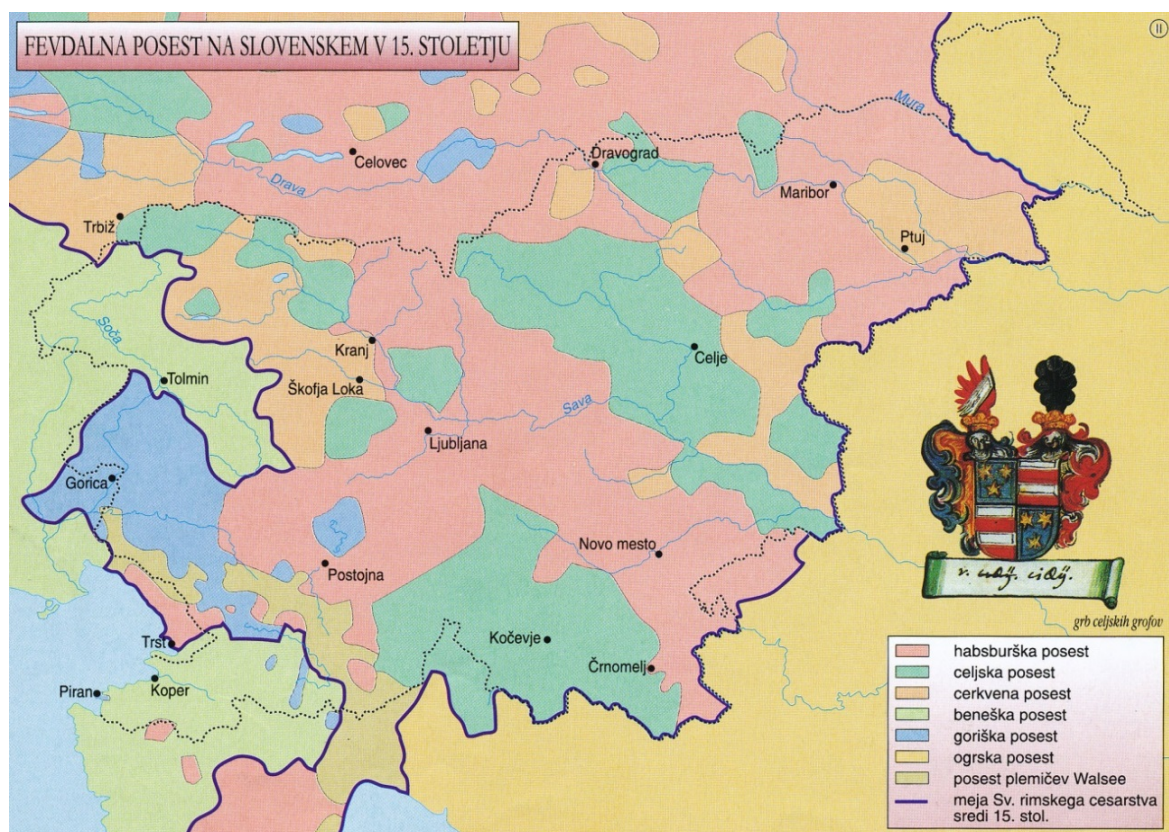
(Vir: <https://www.google.si/search?q=>.)

20. c) Slovenija je imela kot mlada država dolgo časa težave s prepoznavnostjo. Razloži, s pomočjo česa je Sloveniji uspelo povečati svojo prepoznavnost v svetu. Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

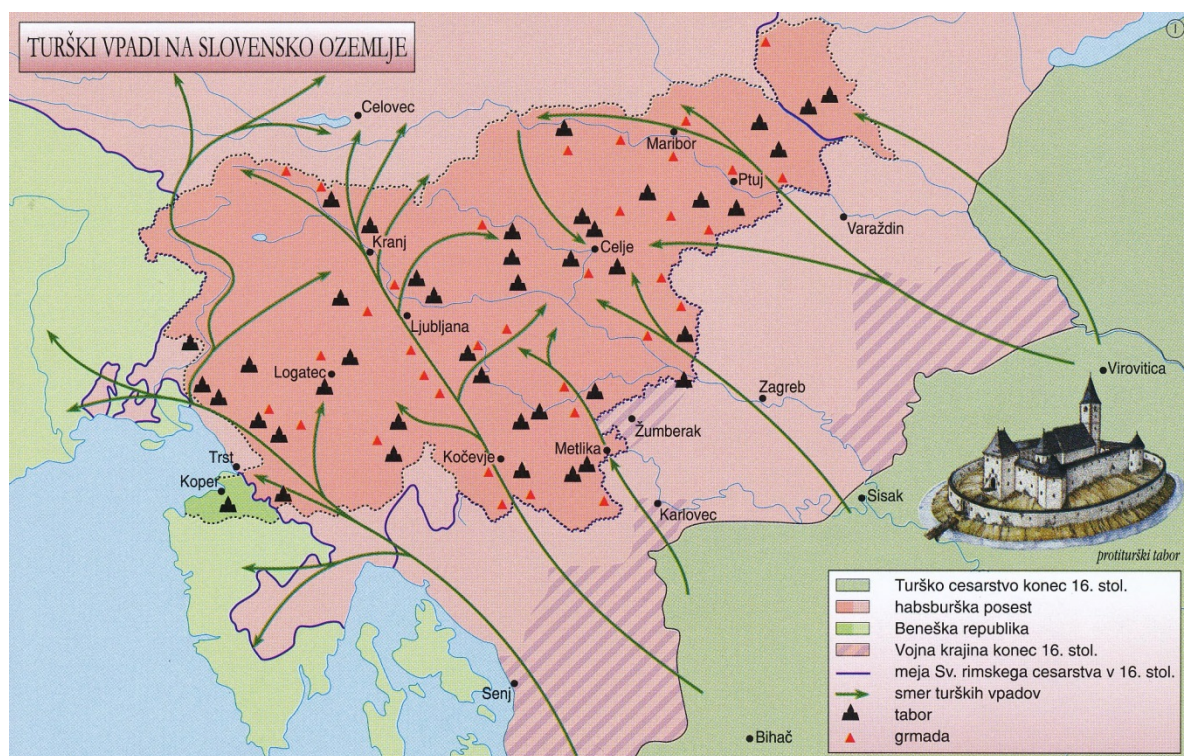
Skupno število točk: 50

BARVNA PRILOGA

Slika 18

(Vir: Mali zgodovinski atlas, Modrijan, Ljubljana 2013.)

Slika 19

(Vir: Mali zgodovinski atlas, Modrijan, Ljubljana 2013.)